

Infoblad nationella minoriteter Samer

Detta infoblad riktar sig till dig på skolan som vill bättra på dina kunskaper om den nationella minoriteten samer i samband med uppmärksammandet av nationella minoriteters högtidsdagar. Här har vi i samråd med sameföreningen i Göteborg samlat information och tips, underlaget är inte tänkt att delas direkt med elever, utan fungera som ett stöd i eget utformande av underlag för undervisning eller samtal med elever.

Barn med samisk bakgrund i Göteborg

I Göteborg bor det barn med samisk bakgrund som går i förskola och skola. Den 6 februari är det deras dag då det är samernas dag. Att prata om det samiska är särskilt viktigt för de barn i grundskolan som har samiskt ursprung. Sameföreningen vet att det finns barn med samisk identitet, men inte hur många. Barn med samisk bakgrund ska kunna mötas av inkludering och bli förstådda som de är (referens Sameföreningen i Göteborg). Det är samtidigt viktigt att alla barn får lära sig mer om Sveriges kulturarv, samernas historia samt minoriteten roll i dagens samhälle.

Nationella minoriteten samer

Samerna är en svensk nationell minoritet och ett [urfolk](#). Med urfolk menas grupper som levt på samma plats genom historien innan länder invaderats eller kolonialiserats. [Sápmi](#) är namnet på samernas område som ligger i norra Sverige, Norge, Finland och Ryssland. Det är också en kulturell och språklig gemenskap. I Sápmi har samer bott sedan långt innan Sveriges nuvarande gränser etablerades. Uppskattningsvis bor det 20 000 - 40 000 samer i Sverige. Många bor i svenska Sápmi, men det finns samer över hela Sverige.

Det samiska språket och kulturen är en del av det svenska gemensamma kulturarvet. Grundskolan har ett särskilt ansvar att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kulturer som annars riskerar att gå förlorade. I grundskolans uppdrag ingår att skapa förståelse för de nationella minoriteternas språk, kultur och traditioner. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Samernas språk

[Samiska](#) är erkänt som nationellt minoritetsspråk och det tillhör den finsk-ugriska språkgruppen som utvecklats från ur-samiskan som talades för cirka 3000 år sedan. Samiska består av flera olika språk med skillnader i ord och grammatik. I Sverige talas bland annat nordsamiska, lulesamiska, pitesamiska, umesamiska och sydsamiska. I Göteborg talas främst nordsamiska, lulesamiska, sydsamiska.

Alla samer kan inte samiska, även om de har en historisk anknytning till språket och kulturen. Alla de samiska språken är hotade språk enligt FN-organet UNESCO.

Samisk kultur och historia

Den äldre samiska kulturen består av traditionell mat, musik, konst och slöjd som hängde tätt ihop med naturen och renskötseln. Renskötseln är en central del i den samiska kulturen och försörjningen eftersom den ger både mat, material och bruksföremål. Andra traditionella näringar som finns idag är jakt, fiske och [duodji](#) – slöjd och konsthantverk. Nya områden för näringar och försörjning är exempelvis turism, media, mathantverk och design.

För många samer är att naturen språket, kulturen och släkter viktiga. Den muntliga traditionen är mycket gammal. [Jojken](#), myter och legender har förts vidare från generation till generation. Jojken är en stark och personlig sångstil. Den förmedlar känslor och berättelser som skapar band mellan den som sjunger och natur och djur. Inom musikkulturen finns samisk jojk men även samisk hiphop, pop och rock etc.

Den samiska dräkten koltan används som arbetsplagg men är idag främst en högtidsdräkt. [Koltan](#) kan se olika ut i olika områden. Den talar om vilken del av Sápmi du kommer ifrån och vilken släkt du tillhör. [Kåtan](#) är den traditionella samiska bostaden för ett folk som förr levde som nomader. Kåtan används fortfarande men då oftast för sommar och höstvistelse.

Kolonisering och diskriminering av samer

Under 1600-1700-talet tvingades många samer att kristnas och flera samer fick överge eller hemlighålla sina riter och religion. Samerna har genom historien utsatts för rasism, trakasserier och diskriminering. Under 1900-talet utsattes samer för [tvångsflyttningar](#), rasbiologisk forskning och [assimilering](#) samt förluster av tillgång till naturresurser.

Koloniseringen av samer skedde genom skolan, media, lagar – reformer, kyrkan, forskningen och politiken. Samernas sätt att leva, traditioner har trots detta bevarats och utvecklats över tid. Det finns många samer som inte talar samiska. Det kan bero på att det saknats undervisning i och på samiska men även att många inte haft förutsättningar att överföra språket till nästa generation på grund av diskriminering och stigmatisering av språket. Alla elever har rätt att läsa sitt modersmål i grundskolan om en förälder eller vårdnadshavare har ett annat modersmål än svenska, om det är elevens umgängesspråk och eleven har grundläggande språkliga kunskaper i sitt modersmål. Undervisning i ett nationellt minoritetsspråk såsom samiska, erbjuds även om eleven inte har några förkunskaper och om det endast är en elev som vill läsa språket.

Viktiga frågor för samer idag

Det finns många frågor som är viktiga för samer idag, däribland identitet, miljö, markfrågor, minoritetsfrågor, hälsa och renskötsel. Inom renskötseln står frågor om miljö, hälsofrågor, mark och vatten i centrum, medan identitetsfrågor ofta handlar om undervisning i skolan, hälsa och kampen mot rasism.

År 2025 kommer samiska frågor vara i fokus i Sverige. Den svenska sanningskommissionen ska presentera sitt resultat om hur Sverige historiskt har behandlat samer och samiska frågor. (Källa: Sameföreningen i Göteborg).

Samefolkets dag och flagga

Samefolkets dag Sámi Álbmotbeaivi den 6 februari är samernas nationaldag och firas över hela Sápmi. Dagen firar samerna till minne av det första landsmötet i Trondheim 1917.

På den nordiska samekonferensen 1986 beslutades det om gemensam dag, sång och flagga. Samefolkets sång heter Sámi soga lávlla, den sjungs på högtidsdagar. Samerna har även en egen nationaljojk, Sámieatnan duoddariid.

Flaggan antogs av nordiska samrådet 1986. Det finns 12 samiska flaggdagar och flaggan hissas i både Norge, Finland, Ryssland och Sverige.

Grundskolan kan bland annat uppmärksamma dagen genom att servera en maträtt som är inspirerad av den samiska matkulturen och utifrån det fördjupa kunskapen om en av våra nationella minoriteter. Läs tillsammans Sameföreningen i Göteborgs brev till barnen på grundskolan i Göteborg och undersök hur det är att vare same idag. Lär också om Sápmi, samisk mat, de samiska språken, samiska historia och kultur. Ta del av material (färglägg flaggan), tips på sånger, lekar samt bilder- ljudböcker, filmer (serier) på både svenska/ samiska språk på SR, UR-play och Polyglutt. För det äldre eleverna är det ett bra tillfälle att prata om historiskt förtryck, tvångsförflyttning och assimileringspolitik eller dagens rasism och aktuella miljöfrågor.

Tips material – veta mer - källor länkar

[Minoritet.se](#)

[Om samer \(minoritet.se\)](#)

[Animation \(kortfilm\) samefolkets dag \(minoritet.se\)](#)

[Minoritetsutbildning samer \(del 3\) \(Länsstyrelsen Stockholms län, Sametinget\)](#)

[Samer och samiska \(Kunskapsguiden\)](#)

[Samer.se](#)

[Samer ett av världens urfolk.pdf - Samer.se](#)

[Sapmi Landet & folket.pdf - Samer.se](#)

[Vårt samiska språk.pdf- Samer.se](#)

[Fördomar och förklaringar - Samer.se](#)

[Sametinget](#)

[Samernas nationaldag 6/2 - Sametinget](#)

[Sameföreningen i Göteborg](#)

[Förflyttningar i Sápmi gränsregleringar följdverkningar för samer – SSR](#)

[Skolverket.se \(Material för att undervisa om nationella minoriteter - Skolverket](#)

[Nationella minoriteter i kursplanerna - Skolverket\)](#)

[Sök - Forum för levande historia](#)

[Söksida - UR Play](#)

Goteborg.se och Lärarakademin (sida med stöd till undervisning)

[www.goteborg.se](#) (sök efter ”[finskt förvaltningsområde](#)” eller ”[om nationella minoriteter](#)”)

[www.goteborg.se/suomeksi](#)

[Nationella minoriteter - Lärarakademin - Göteborgs Stad](#)

Lagar och läroplan

[Lagen \(2009:724\) om nationella minoriteter och minoritetsspråk](#)

[Lagen \(2009:724\) om nationella minoriteter och minoritetsspråk](#)

[Språklagen \(2009:600\)](#)

[Lag \(2018:1197\) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter](#) (barnkonventionen)

[Skollag \(2010:800\)](#)

[Läroplan Lgr22 och Lgrsär22](#)